

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

48

ISSN 1211-7250

ISBN 80-86023-83-4

BRNO 2007

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis, vydává Archeologický ústav Akademie věd České republiky Brno.
Peer-reviewed journal published by the Institute of Archaeology, Brno.

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Rutt kay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Balázs Komoróczy, Marián Mazuch, Ladislav Nejman, Rudolf Procházka,
Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela, Blanka Veselá

Technická redakce
Technical Editors

Dana Gregorová

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR
Královopolská 147, 612 00 Brno
E-mail: pv@iabrno.cz
<http://www.iabrno.cz>

KNIHOVNA AV ČR

PD 1520

48, 2007

90270/09

Obrázek na obálce
Cover illustration

Jeskyně Býčí skála. Geometrický vzorec, datovaný do eneolitu.
Býčí skála Cave. A geometric pattern dated to the Aeneolithic.

Vychází jednou ročně/Published yearly

ISSN 1211-7250

ISBN 80-86023-83-4

Copyright © 2007 by the Archeologický ústav AV ČR Brno, and by the authors.

Kniha byla vydána s přispěním Akademie věd ČR

Tisk/Print Bekros

Pokyny pro autory na internetové stránce
Instructions to authors on internet pages

<http://www.iabrno.cz>

ho stáří (obr. 146). Destrukci z nasucho kladených kamenů provázely ve spodní části nálezy zvířecích kostí i drobných střepů velkomoravského stáří. Ty byly nalezeny (intaktně) také v destrukci samotné. Ve vzdálenosti kolem 31 m délky ulice Protzkarovy vystupovala pod destrukcí hlinitokalová vrstva s nálezy keramiky a zvířecích kostí, která se výrazně zvedala ze zavodněného podloží až do výše 1 m 10 cm ode dna. Její mocnost byla 20–30 cm a jevila se po obou stranách profilu. Pod ní nasedalo kompaktní rostlé jílovité podloží původního ostrova, které předcházelo antropogennímu dění na ostrově. Zachytit se tak podařilo hranu ostrova, vzniklou hydrologickou činností vodoteče, nazývanou později Rechla. Starší než středohradištní osídlení zjištěno nebylo. Z uvedené stratigrafické situace tedy vyplývá, že na původním rostlém podloží ostrova došlo k vytvoření nepřilíš mocné středohradištní vrstvy (zde dosahovala 20–30 cm), která směrem do nitra ostrova stoupala; na ní nasedala destrukce rovněž středohradištního stáří nejasného stavebního účelu. S ohledem na mocnost závalu (zachováno až 80 cm), jeho šíři (přes 2 m) i délku (8 m) se jeví pravděpodobné, že destrukce mohla původně sloužit ke zpevnění a ohraničení – opevnění? okraje jednoho z ostrovů (vůči Rechle?), vyloučit nelze ani obranný charakter. Navíc zjištěná šíře nemusí být konečná. Je totiž dána šíří výkopu. Ověřit pokračování destrukce za hranici skryté plochy nebylo bohužel pro hustou zástavbu možné. Také zachycená mocnost destrukce nemusí být konečná. Shora byla totiž již značně narušena novodobými zásahy. Stratigrafická pozorování v tomto úseku ulice Protzkarovy potvrzují, že terén se od Zelného trhu, tedy od míst zavodnění Rechlou, směrem k dnešnímu náměstí T. G. Masaryka zvedal alespoň o 1 metr a že velkomoravské osídlení se zavodněnému úseku vyhýbalo. Nastupovalo přibližně v polovině dnešní ulice Protzkarovy. Zčásti byl pak tento sídelní horizont narušen mocnou středověkou kolonizační vrstvou.

V následujícím úseku, a to až k vyústění do náměstí T. G. Masaryka, byl znovu zachycen středohradištní sídelní horizont, narušený středověkými kolonizačními aktivitami (dřevité zlomky, zbytky kůží promísené s nálezy středohradištní keramiky). Také v prostoru náměstí T. G. Masaryka, na rozhraní domu služeb a kostela sv. F. Xaverského, byla zachycena středohradištní sídelní vrstva, provázená nálezy střepů, zvířecích kostí i větším množstvím kamenů, v různé míře narušovaná kolonizačním horizontem osídlení města. Vyhodnocení situace na náměstí T. G. Masaryka však dosud není vzhledem k pokračujícímu výzkumu možné.

Dana Menoušková

Resumé

Uherské Hradiště (Bez. Uherské Hradiště), Sojákova Strasse, Platz Mariánské náměstí, Platz Zelný trh, Protzkarova Strasse, Platz náměstí T.G. Masaryka. Burgwallzeit, Mittelalter, Neuzeit. Stadt, Siedlungsschicht. Rettungsgrabung.

UNIČOV (okr. Olomouc)

Haškova ulice, parc. č. st. 134. Středověk–novověk. Město, sídelní vrstvy. Záchraný výzkum.

V srpnu 2006 proběhl záchraný výzkum při stavbě rodinného domu v historickém jádru Uničova. Na Základní

mapě ČR 1 : 10 000 je poloha vymezena bodem 421 mm od Z s. č. a 308 mm od J s. č. Lokalita je situovaná cca 150 m jihovýchodně od centrálního náměstí, v blízkosti bývalého minoritského kláštera s kostelem Povýšení sv. Kříže. Přestože byla většina plochy druhotně porušená, podařilo se na jednom místě zachytit a na jediném dochovaném profilu dokumentovat sled kulturních vrstev od vrcholného středověku do současnosti. Byl získán keramický materiál datovaný do 2. poloviny 13. až 1. poloviny 15. století a novověku. Nejmladším zásahem byla odpadní jáma, používaná ještě na počátku 20. století.

Hana Dehnerová

Resumé

Uničov (Bez. Olomouc), Haškova Gasse, Parzelle Nr. St. 134. Mittelalter. Stadt, Siedlungsschichten. Rettungsgrabung.

ÚSOV (k. ú. Úsov-město, okr. Šumperk).

Zámecká ulice. Vrcholný středověk–novověk. Hrad a zámek. Záchraný výzkum.

V průběhu roku 2006 byl prováděn archeologický dohled (VM Šumperk) v souvislosti s budováním inženýrských sítí v areálu hradu a zámku, který se nachází na cípu náhorní planiny, vybíhající od východu nad městečko Úsov. Tento původně raně gotický hrad s dispozicí francouzského kastelu byl založen ve 13. stol. V průběhu dalších staletí prošel mnoha stavebními přestavbami a úpravami až do současné zámecké podoby (Plaček 2001, 663-666).

V březnu 2006 byly sledovány výkopy pro vodovod uvnitř hranolové věže (E) v jihovýchodním nároží – tedy původní věže s bránou. Pohybovaly se však pouze ve vrchních navážkových souvrstvích. Kromě zvířecích kostí a zlomků novověké keramiky v nich byl zajímavý pouze větší fragment komorového reliéfního kachle (pravděpodobně část zobrazení lva, cca 15. stol.).

Během srpna byly hloubeny výkopy pro rozvod vody a NN, VO, které vedly napříč východní částí nádvoří od věže A až do prostoru mezi dnešním průjezdem a věží E (označení věží dle Goš 1992, obr. 1). Výkop pro vodovod (hl. cca 100–110 cm, šířka 40 cm) v podstatě jen potvrdil výsledky zjišťovacích výzkumů Vl. Goše (1989; 1990; 1992) – původní hlubokou depresi v severní části u věže A (nyní terén zarovnan navážkami) pravděpodobně i existenci dělicí severojižní zdi (destrukci základů) v úzkém prostoru mezi kočárkovnou a tzv. palácem Vlašimů a také situaci v severovýchodní části nádvoří (zvětralé podloží se v severní části nalézalo v hloubce pouze cca 30–40 cm od současné úrovně povrchu, směrem k jihu postupně klesalo pod přibývající souvrství navážek – vyzvednuty zlomky novověké keramiky). Výkopy pro vedení NN, VO byly realizovány v jihovýchodní části nádvoří – před budovou bývalé lesnické školy (stojí při východní straně areálu). Zde byly registrovány také pouze navážky a též recentní cihelné destrukce; jižním směrem (k dnešnímu průjezdu) byl místy zachycen v hloubce cca 40 cm podložní terén.

Jakub Halama

Literatura

- Goš, VI. 1989: Zjišťovací výzkum na hradě v Úsově (okr. Šumperk). *Přehled výzkumů* 1986, 72–73.
- Goš, VI. 1990: Fortsetzung der Erforschung der Burg Úsov (Bez. Šumperk). *Přehled výzkumů* 1987, 69.
- Goš, V. 1992: Počátky hradu Úsova. *Časopis slezského zemského muzea, série B* 41, 103–107.
- Plaček, M. 2001: *Ilustrovaná encyklopedie moravských hradů, hrádků a tvrzí*. Praha.

Resumé

Úsov (Kataster Úsov-město, Bez. Šumperk). Zámecká Str. I. Spätmittelalter–Neuzeit. Burg und Schloss. Rettungsgrabung. VM Šumperk.

VESELÍ NAD MORAVOU (okr. Hodonín)

Ulice Národních mučedníků č. p. 759. Novověk. Město. Záchranný výzkum.

Stavební práce v prostoru před železničním nádražím ve Veselí nad Moravou, zahrnující několik výkopů pro nové inženýrské sítě a rekonstrukci stávající komunikace pro nové autobusové nádraží, umožnily v září 2006 provedení záchranného archeologického výzkumu (ZM ČR 1: 10 000, kladový list 35-11-11, souřadnice 364/311 mm od Z/J s. č.). Vzhledem k uváděným starším nálezům v bezprostřední blízkosti stavební plochy měla jejich existence dosti reálnou podobu, a proto byl kladen důraz na precizní kontrolu jednotlivých plánovaných stavebních počinů.

Mezi zajímavé doklady hmotné kultury z novověkého období patří dokumentovaný průběh poměrně masivní zděné konstrukce kameno-cihelného charakteru, běžící paralelně s dnešní linií domů přibližně uprostřed komunikace, která představuje podle všech indicií pozůstatek vysoké ohradní zdi bývalého servitského kláštera. Jde tak zároveň o potvrzení starších zpráv o značné rozlehlosti bývalých pozemků a zahrad tamních církevních činitelů, které dosahovaly jihovýchodním směrem až téměř k nádražní budově. O jejich severovýchodní hranici svědčí dodnes dochované zbytky v zahradách rodinných domů na Komenského ulici. Celkový průběh je pak dobře kontrolovatelný s některými relativně známějšími historickými prameny, především ikonografického typu, zvláště v případě tzv. II. vojenského mapování.

Zánik objeveného reliktu lze spojit s modernizací bytového fondu, spojeného s přibýváním zaměstnanců rozvíjející se železnice na počátku 20. století, kdy byly obecní pozemky v okolí farního kostela sv. Anděle strážných odprodány k realizaci nové řadové výstavby. Také v nadložní vrstvě bylo místy nalezeno několik ojedinělých zlomků z těl keramických nádob novověkého, resp. zcela recentního stáří, jejichž vypovídací hodnota je však poměrně nízká, stejně jako v případě zděného kontextu cca 4 m před průčelím nádražní budovy.

Jaromír Šmerda

Resumé

Veselí nad Moravou (Bez. Hodonín). Národních mučedníků Gasse Nr. 759. Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

VÉMYSLICE (okr. Znojmo)

Intravilán obce. Doba pozdněhradištní (13. století), středověk (14. století). Středověká vesnice. Záchranný výzkum.

V listopadu roku 2006 byly zahájeny stavební práce na trase průtahu obcí, vč. tras kanalizace. V jejich profilech se v centru obce podařilo, v hloubce 2 m od současného povrchu, zachytit 4 zahloubené objekty. Tři z nich můžeme datovat do průběhu 13. století a představují tak nejstarší archeologicky doložené raně středověké nálezy z intravilánu obce. Poslední objekt je pak datován do 14. století. Na ZM ČR 34-11-04 v měřítku 1 : 10 000 se místo nálezu nachází v okolí bodu 438 mm od z. s. č. a 355 mm od j.s.č. v nadmořské výšce 252 m n. m.

Zdeněk Čížmář

Resumé

Vémyslice (Bez. Znojmo). Hochmittelalter (13.–14. Jh). Mittelalterliche Dorf. Rettungsgrabung.

VNOROVY (okr. Hodonín)

„Hulínův kopec“. Doba středohradištní, doba mladohradištní, středověk, novověk. Sídliště. Povrchový sběr.

V roce 1988 při terasování svahu již dříve známé polykulturní lokality Hulínův kopec na katastru obce Vnorovy provedla Anna Křenková povrchový sběr, při němž se podařilo zachránit náleзовý soubor celé řady předmětů hmotné kultury. Poloha na severozápadním svahu terénní vyvýšeniny s kostelem sv. Alžběty Durynské o nadmořské výšce mezi 190–174 m je na ZM ČR 1 : 10 000 (list 35-11-11) určena okolím bodu o souřadnicích 100/90 mm od Z/J s.č. Kolekce keramických zlomků obsahuje střepy s charakteristickými rysy středohradištního, mladohradištního, středověkého a novověkého období, zahrnuje také kusy kachlů a pravděpodobně střechní krytiny. Jmenovat je třeba kusy bíle malovaných omítek, mazanice, zlomky železa, včetně jedné celé železné koule, strusky a skla a také zvířecích a lidských kostí či říčních škeblí.

Jaromír Šmerda

Resumé

Vnorovy (Bez. Hodonín). „Hulínův kopec“. Mittlere, Jüngere Burgwallzeit. Mittelalter. Siedlung. Terrainbegehung.

VRANOV (k. ú. Vranov u Brna, okr. Brno-venkov)

Poutní chrám Narození P. Marie. Novověk. Hřbitov. Záchranný výzkum.

V červenci roku 2006 uskutečnili pracovníci ÚAPP Brno záchranný archeologický výzkum na terase před poutním chrámem Narození P. Marie paulánského kláštera ve Vranově, kde v souvislosti s obnovou pod ním ležící liechtensteinské hrobky byl upravován i stávající hlavní vstup do kostela. Při této příležitosti bylo odstraněno schodiště a po obvodu vzniklého obdélníkového prostoru byl následně kopán 0,5–0,6 m široký a až 1 m hluboký výkop, který byl v podélné ose chrámu přerušen vystupující klenbou hrobky. Ve